

Prekretnica ili regresija

LIČNI STAV

AUTOR: ZORICA MRŠEVIĆ

Usvojena je krajem juna, došla je dakle tiho, a da li će ući u legendu, odnosno da li će biti prekretnica, zavisi pre svega od njene primene, a kraj leta je pravi početak za to. Radi se o Strategiji prevencije i zaštite od diskriminacije u periodu od 2013. do 2018, prvom takvom dokumentu u Srbiji.

A da li će uopšte biti upamćena i po čemu drugom osim po samoj činjenici da je "prva takva", zavisi kako od države čiji je ona strateški dokument, tako i od grupa nazvanih ranjivima, onih koje treba da zaštiti od diskriminacije. Strategija štiti od diskriminacija žene, LGBT osobe, osobe sa invaliditetom, Rome, starije osobe, decu, izbeglice, nacionalne manjine, interno raseljena lica i druge ugrožene migrantske grupe, štiti od diskriminacija na verskoj osnovi i od diskriminacije lica čije zdravstveno stanje može biti osnov diskriminacije. Ona sadrži usaglašen sistem mera, uslova i instrumenata javne politike koje Srbija treba da sprovede radi sprečavanja, odnosno smanjenja svih oblika i posebnih slučajeva diskriminacije.

Ta Strategija je samoobavezujuće obećanje građanima da će ostvariti određene ciljeve u smislu poboljšanja i unapređivanja stanja u konkretnoj oblasti društvenog života, ali i dokaz postojanja državne brige i njenog svesrdnog staranja da dođe do promena. Ona zapravo ima samo jednu svrhu - pomoć državi da napravi bolji posao u toj konkretnoj oblasti, jer je uloga i ove kao i drugih strategija da pomogne da snovi o ostvarenju nediskriminativnog društva, postanu realnost. Ona sadrži izbor sredstava i načina kako najbolje postići željeni cilj kada je u pitanju zaštita od diskriminacije, inkorporaciju i implementaciju te vrednosti u odgovarajuće društvene segmente. Načini kojima treba da se postignu ciljevi obično se nalaze na dugačkim listama, čiji bi sadržaj mogao da se sažme u dve tačke: jedna je donošenje novih zakona, a drugu čine dodatne mere kojima će se postojeći zakoni i drugi propisi učiniti efikasnijim.

Osnovno pitanje koje se postavilo kada je dokument konačno usvojen jeste, da li će biti efikasan protiv kulture netolerancije, da li će predviđenim aktivnostima državnih organa i organizacija civilnog društva kultura netolerancije biti zamenjena kulturom jednakih mogućnosti i uvažavanja. I ako se složimo da je diskriminacija i danas prisutna, a zbog toga je Strategija i doneta, koji, kakvi i čiji naponi će u praksi biti neophodni radi sprečavanja i iskorenjivanja diskriminacije, naročito one prema nepopularnim društvenim grupama. Kao da postavljajući ta pitanja nekako znamo da ono šta piše u tekstu Strategije, inače odlično strukturiranom po poglavljima, ciljevima, merama i aktivnostima, neće biti dovoljno. I neće, ako bude nedostajao onaj, u Srbiji većito ključni momenat za primenu bilo kojeg zakona strateškog dokumenta, pa i obične jednokratno sprovedene mere, koji se zove politička volja. Njeno

postojanje je od ključnog značaja jer je njena alternativa samo politika koja se protivni ravnopravnosti, kao nekakvo "pravo" države, odnosno onih koji su u njoj jaki, brojni i moćni, da nastave da dominiraju i okupiraju istinu o nepravdnosti te dominacije.

Postavlja se pitanje da li nam pored svih ustavnih i zakonskih antidiskriminativnih odredaba zaista treba još neka, dodatna garancija za njeno postizanje? Habermas navodi da su mehanizmi tradicionalne demokratije nedostadni jer daju jakim i brojnim društvenim grupacijama i strukturama prednost ili čak ekskluzivnu mogućnost da učestvuju u kreiranju i donošenju političkih odluka. Tek poštovanjem antidiskriminativnog principa jednakih mogućnosti omogućuje se i neprivilogovanima da učestvuju u donošenju odluke. Primena principa jednakih mogućnosti jeste jedan od dalekosežnih ciljeva Strategije.

A na eventualno pitanje/primedbu, da li je zaista racionalno baš sada u našoj nezavidnoj ekonomskoj situaciji da nam okupira pažnju i energiju čitava lista antidiskriminativnih mera koje će sigurno menjati mnoge naše navike i prakse, odgovor se nalazi već u samom Fukujaminom pitanju: da li smo siromašni zato što nam nedostaju ekonomske šanse ili zbog disfunkcionalnih socijalnih navika koje bi bile na delu i kada bi ekonomske pogodnosti postojale? U te disfunkcionalne navike, čije postojanje je sasvim izvesno, pravi nemale ekonomske gubitke i štete, predstavlja i diskriminaciju kao strukturalnu onemogućujući da kreativnost, energija, sposobnosti i talenti, od žena preko popularnih ali i nepopularnih manjinskih grupa budu bez smetnji angažovani na opštu dobrobit.

Opšta korist je ono što Tomas Botomor naziva "cirkulacija elita", koja postoji kada je talentovanim i vrednim pojedinkama i pojedincima iz neelitnih slojeva društva, kojeg god pola, nacionalne ili verske pripadnosti, moguće da zauzmu sva profesionalna mesta i mesta sa kojih se može uticati na donošenje odluka. Jer kako navodi Maluf, svaka diskriminatorna politika je opasna i jedini razuman cilj, jedini častan cilj je borba da se prema svakom građaninu postupa kao prema građaninu s punim pravima, ma kakve bile njegove pripadnosti.

Autorka je bivša zamenica republičkog ombudsmana i radi u Institutu društvenih nauka

See more at:

http://www.danas.rs/danasrs/dijalog/prekretnica_ili_regresija.46.html?news_id=267267